

Centrum Edukacyjne Przystanek Historia

<https://centrumedu.ipn.gov.pl/ph/archiwum-1/2016/5755,Promocja-albumu-Nowe-zniewolenie-Oblawa-Augustowska-Lipiec-1945-13-lipca.html>
19.04.2024, 20:17

Promocja albumu *Nowe zniewolenie. Obława Augustowska. Lipiec 1945 - 13 lipca*

13 lipca (środa), godz. 17.30

Promocja albumu *Nowe zniewolenie. Obława Augustowska. Lipiec 1945/ Another Captivity. The Augustów Roundup. July 1945* pod redakcją Ewy Rogalewskiej, wydane przez Oddział IPN w Białymstoku.

W lipcu 1945 r. oddziały Armii Czerwonej przy pomocy Wojska Polskiego oraz funkcjonariuszy i współpracowników Urzędu Bezpieczeństwa przeprowadziły szeroko zakrojoną akcję pacyfikacyjną na terenie Puszczy Augustowskiej i jej okolic, określanej mianem Obławy Augustowskiej. Ze strony sowieckiej w operacji uczestniczyły jednostki 50. armii III Frontu Białoruskiego, Wojsk Wewnętrznych NKWD oraz funkcjonariusze kontrwywiadu wojskowego "Smiersz". Funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, Milicji Obywatelskiej i miejscowi konfidenci wspomagali działania Sowieców jako przewodnicy i tłumacze, asystowali także przy przesłuchaniach.

Oddziały sowieckie przetrząsały lasy i wsie, aresztując podejrzanych o kontakty z polską partyzantką niepodległościową. Nie znamy dokładnie ani daty początkowej, ani końcowej operacji - najczęściej umieszcza się ją między 12 a 28 lipca. W sumie zatrzymano kilka tysięcy osób, część z nich więziono i poddawano brutalnemu śledztwu. Ok. 600 osób nigdy nie powróciło do domów i do dziś nie są znane ich losy. Najprawdopodobniej wszyscy zostali pozbawieni życia na podstawie tej samej decyzji i należy ich uznać za ofiary Obławy Augustowskiej. Możliwe, że miejsce stracenia i wiecznego spoczynku tych osób znajduje się w pobliżu granicy, po stronie białoruskiej. Pewne jest, że zamordowano ich przy akceptacji najwyższych sowieckich władz politycznych. Strona polska od wielu lat prowadzi starania o ustalenie losów osób zaginionych w obławie.

Z relacji rodzin ofiar obławy wynika, że aresztowanych wywieziono w kierunku granicy z BSRS. Ci, których trzymano w Augustowie na Zarzeczu, mieli być wywiezieni samochodami 17 lipca około godz. 3 rano w kierunku na Lipsk i Grodno. Według Tadeusza Bondziula, świadka zeznającego w śledztwie IPN, samochody wróciły około godz. 8. „Zapamiętałem, że były 3 samochody GAZ-AA z bronią maszynową. Widziałem, jak żołnierze NKWD wyprowadzali uwięzionych na samochody... Było ich około 40-50 mężczyzn... W kolumnie był jeden samochód UB Willis”. Aresztowanych w okolicach Gib i Płaskiej także wywieziono w kierunku Białorusi, w stronę Sopoćkiń. Stamtąd samochody miały wracać po około trzech kwadransach. W tym miejscu należy zaznaczyć, że operacja „likwidacji band w lasach augustowskich” – jak to określa Abakumow – była prowadzona na całym obszarze Puszczy Augustowskiej, także w miejscowościach położonych dziś po białoruskiej stronie. Likwidacja podziemia antysowieckiego trwała również na terytorium dzisiejszej Litwy, w sierpniu 1945 r. Sowieci przeprowadzili podobną operację w powiecie mariampolskim. Latem 1945 r. trwała też akcja „oczyszczania” lasów na pograniczu polsko-litewskim. Wg relacji mieszkańców litewskiego Kopciewa, złapanych partyzantów Sowieci gromadzili w

jednym z miejscowych domów i stamtąd wywozili na stację kolejową Szestokai. Represji, które dotknęły mieszkańców tych okolic było tak wiele, że trudno to będzie ustalić.

Fragment artykułu Barbary Bojaryn-Kazberuk "Siedemdziesiąt lat poszukiwań" zamieszczonego w albumie *Nowe zniewolenie. Obława Augustowska. Lipiec 1945.*

